

Cuvântul Ardealului

2 LEI Exemplarul

Redacția și Administrația: ARAD, Str. Românului No. 6.

ORGAN POLITIC ȘI DE INFORMAȚIUNI
Apare Joia și Duminică

ABONAMENTE: Un An lei 300 — Șase luni lei 180
Trei luni lei 100
Anunțuri și reclame după tarife

2 LEI Exemplarul

Spre alte orizonturi...

Politica în țara noastră, e drept, a ajuns dela o vreme să fie întinsă de toți chemații și nechemății, în tot alătea chipuri câte noui „principii” ne-au adus așa zisele „vremuri noi” dar, astfel cum o practică liberă și în special, cum au profesat-o în Ardeal, întrec orice margini...

Îți trebuie tot vreme de 4 ani și mulți kilometri de hârtie să poți înșira fărădel-gile săvârșite cotidian de administrația liberală în Ardeal și ca atare, nici-când nu ne vom ocupa spațiul, pentru a-i moraliza pe adepții dlui Văitoianu, dar, de câteori vor îndrazni să scoată capul din cenușe — unde trebuie să rămână pe vecie — îi vom pune totdeauna la locul lor.

Ex-deputatul de Radna — care, din nenorocire, nu se găsește în situația norocoasă a dlui Constantin P. să poată spune: „fost și viitor”, realitatea pentru d. Cristache Tomulescu fiind dureroasă: *fost de... pomina și atât*, — a găsit de cuviință să ne prezinte ca *dușmani ai regentilor*, drept răz bunare, că d. ministru V. Goldiș și d. profesor universitar Silviu Dragomir, cu ocazia adunării partizanilor noștri ce avut loc la Arad a treia zi de Paști, au criticat abuzurile săvârșite sub administrația liberală, subliniind pe cele întâmplate pe aceste plaiuri și promițând că, guvernul e hotărât să steargă toate durerile trecutului, luând măsuri ca înainte de toate în administrație și în parlament să trimită oameni ce omene și nu cum au fost ex-prefectul județului și d. Cristache Tomulescu.

Aceasta-i bubă d. Tomulescu... Il doare, că s-au găsit și oameni cari s-l mai scuture de guler...

Aducă-și aminte d. Tomulescu, că, i s'a atras atențiunea și când era la putere, că, Aradul nu-i Vixia dsale, nici a celorlalți corifei și, ca, va veni o zi, când se vor găsi desui înși să-l ceară socoteală și dsle și tuturor pe cari, i-a patroiat și ajutat să terorizeze biata populație pentru a putea trăi dlo picior peste picior și a se „dista” în orgiile cele mai neînchipute.

Dintr'un sentiment de respect pentru populație a cărei rană n'a d'înș „nici poșhiță” încă, dar să se cicatrizeze... nu vom desface sacul cu date și dovezi acum, dar îi somăm ca în viitor toți șobolanii mari și mici să rămână în vizuine și, să nu ne mai dea lecții de patriotism.

Abstractie făcând de persoana dlui ministru Goldiș, care nu suferă nici o critică, dar mai cu seamă inscenările celor mai veritabili și consumații agenți ai des-agregării noastre naționale — precizăm, că toți lupiații adunați sub cutele drapelului parti dului dlui Goldiș sunt numai dintre aceia cari todeauna și-au făcut datoria pentru neam, țară și Tron și nici unul dintre dâșii nu este „regăteanofob” cum i-a complăcut dlui Tomulescu să ne declare unui redactor al „României”, ci, dimpotrivă, în partidul dlui Goldiș s'au înscris atâtea elemente de valoare de dincoace de Carpați, câte nu au toate celelalte partide din Arad la un loc și nu vor avea niciodată, fiindcă

șfii celorlalte organizații politice, în loc să-i apropie pe românii din vechiul regat i-a îndepărtat prin lipsă totală de tact.

Și pentru că d. Tomulescu cel îmbrăntit în demagogie și uns cu toate unsorile, — cum se mai spune în cercul „maharilor” dsale, — ne-a acuzat pe noi de dușmani ai românilor din vechiul regat, îi vom dovedi imediat că *dsa este cel care patronează pe acei cari vor să facă separatism și arunca sămânța vrajbei între frați!*

Fruntașul liberal din organizația locală, pe care țărani și mai zilele trecut l'au huiduit din comuna lor, prinzându-l că vrea să-i jăcmănească iar, cerându-le onorariu pentru o pădure ce le-a fost dată prin lege și organele judecătorești lucrează deja la fața locului pentru punerea sătenilor în posesie; acel om fără scrupule care s'a innavuțit sărăcind țărănimea, are un fiu neispăvit la minte ce s'a trezit deodată în reformatorul României.

Cu 72 mii lei căpătați dela prefectura și-a completat educația... și transformându-se deodată în „mare scriitor” a tipărit un volum intitulat: „Spre alte orizonturi” — „Noi și voi” — publicat une care de-ar încapa în mâna dlui Brătianu, i-ar da foc șandamalei liberate dela Arad, să ardă până în temelie, din moment ce-a oplotit la sânul ei un astfel de om care pe lângă multele lui păcate a fost în stare, să aibă un copil descoperat și în loc să-l închidă într'un ospiciu, îi mai cerșete bani dela autorități — ca din averea sa nu-l lasă inima — ca să poată face imberbul neisprăvit și publicistică...

Un plogiator care compilează scrisul celor mai distinși mănători ai penei din aceasta țară, un interesant subiect al patologiei se trezește într'o bună zi, că el e cel predestinat să curme — *dintro svâcnitură a spirocheților ce îi roade meningele*, — tot cursul vieții noastre de stat și transformat în „Musolică” al României Mari să pornească în fruntea marșului triumfal asupra Bucureștilor ca să ardă Sodoma și Gomora țării noastre...

Asta-i în esență conținutul volumului „Spre alte orizonturi” — „Noi și voi”... apărut la o tipografie în Arad și netrecut pe la cenzură, fiindcă *tăticu*... autorului e liberalul cel mai inteligent din Arad, — după susținerea dlui Tomulescu.

Și când, cu bani oficiali se contestă tot ce i bun în țara asta arătându-se de incapabile aproape toate energiile din vechiul regat — cu excepția celor mai dârji polemisti, pe cari îi are țara, — nu din condescendență, ci, pentru că le-a copiat stilul; când un bun client de ospiciu pune țara la cale, demagogii ne acuză tot pe noi de regionalism...

Da, facem și noi regionalism că vrem să reabilităm interesele Ardealului, satisfacându-le. Sigur. Numai nițicuță răbdare, până la alegeri...

Și atunci, vom vedea, cine va merge spre alte orizonturi, noi sau voi...

C. Arcodie

Biserica și noul guvern

Binevoit-a M. S. gloriosul și eliberatorul nostru Rege a chema la cărma țării guvernul prezidat de d-l general Averescu.

Noului președinte al consiliului nici cei mai înverșunați și neîn-păcați adversari nu-i pot — fără remușcări — atribui lipsa de calități morale și intelectuale. Toată lumea cinstiă trebuie să i recunoască rolul important și decisiv, ce l-a avut în făurirea României Mare.

Din noul guvern, între alte valori incontestabile, face parte și secretarul Consistorului nostru din Arad, d-l Vasile Goldiș. I s'a încredințat importantul resort al Cultelor și Artelor. O alegere mai nimerită nici că se putea, când e să se pună în aplicare noua lege de organizare a bisericii ortodoxe și să se introducă un nou regim al cultelor.

Stând în serviciul bisericii și al școlii române din Ardeal dela începutul carierei sale, noul ministru al cultelor dispune în măsură deplină de toate calitățile și aptitudinile necesare pentru rezolvirea nimerită și în spirit ortodox și democratic, a tuturor problemelor impuse și reclamate de noua organizație unitară a bisericii noastre străbune.

Aproape 3 decenii a stat d-l V. Goldiș în slujba Consistorului din Arad și în acest interval a fost spiritul îndrumător în toate acțiunile și manifestările de viață și de afirmare a demnității noastre de români și ortodocși, fapte, cari vor ilustra paginile istoriei noastre naționale bisericești și vor fi tot atâtea pilde grațioase generațiilor ce vor urma, despre luptele dârce ce le-am purtat pentru apărarea drepturilor noastre ca neam și biserica, față de-o stăpânire volnică și nedreaptă.

Apărarea școlii noastre confesionale, înălțurarea delegatului lui Apponyi din sanctuarul nostru

bisericesc — sinodul din 1917 — sunt evenimentele, cari nu se vor putea scrie și aminti, fără a pomeni cu recunoștință și admirație numele secretarului consistorial din Arad.

D. Prim-ministru General AL. AVERESCU

Înălțarea d-lui V. Goldiș la demnitatea de ministru al cultelor și al artelor ni se pare atât de nimerită și folositoare pentru binele și prosperarea treburilor noastre bisericești în genere și în

D. MINISTRU V. GOLDIȘ

deosebi pentru interesele eparhiei Aradului și îndrumarea ei pe calea progresului, a renașterii inaugurate de P. S. S. Episcopul

nostru, Episcop dr. Grigorie Gh. Comșa, încât o mentalitate și afirmare contrară o credem imposibilă, cumpănind realitățile și având dragoste de biserică, cel mai important factor în viața suflenească a unui neam, ce își cere și luptă: un locșor în concertul popoarelor civilizate.

E o trădare a intereselor noastre naționale bisericești a urma d-lui Goldiș? E crimă a rupe cătușele unei politici negative și dezastruoase și rezultatele ei și a schimba o mentalitate, care timp de 6 ani ne-a buimăcit în a nu cunoaște realitățile și a nu înlege glasul vremurilor noi? E trădare a face un gest eroic și a eși pe câmpul muncii cinstite și productive în marea operă de consolidare a Statului român întregit?

Pertractările s'au sfârșit, lumea s'a desmeticit și Ardealul încătușat și martirizat s'a trezit la o nouă viață, și a găsit rosturile sale în cadrele Statului român.

Cei ce n'au intuiția clară și ne-preocupată realităților și nu îneleg acest rost: reabilitarea Ardealului în rolul lui istoric, sunt victimele unor greșeli, fatale spre cea mai mare daună a intereselor noastre naționale și bisericești.

Mici la suflet și trădători am fi dacă nu ne-am înțeles chemarea noastră, dacă n'am ști să ne afirmăm și să lucrăm în consonanță cu trecutul nostru, oferind cu prisosință partea de contribuție, la care suntem obligați în marea operă de consolidare și înflorire a Statului român.

Să privim în viitor cu încredere și optimismul propriu sufletelor curate și idealiste.

La muncă fără preget pentru alinarea suferințelor celor mulți, cari așteaptă să trăiască astăzi o viață mai omenească, în țara lor liberă, frumoasă și bogată, că doară

icoana de închinaciune cea mai sfântă le este și ne este: Soarele României, ce trebuie să strălucească falnic, cât mai falnic!

Vasile Stroescu

S'a stins din viață ilustrul om de stat: Vasile Stroescu, patriotul bărbat care prin felul de-ași iubi și ajută neamul a fost neîntrecut.

În clipa când toate tinuturile s'au reieșit la Patria Mamă pentru vecie, formând țara întregită, pe care Vasile Stroescu a visat-o într'una mare și puternică. În somn de omagiu a fost ales președinte al înălțurii Parlament al României Mari!

Vasile Stroescu, a fost românul care a sprijinit și ajutat Neamul Școlii și Bisericii în vremurile de restriște atât în vechiul regat, cât și în celelalte tinuturi. El nici odată nu se multimea cu munca lui, ci prefera să lupte mai departe, conșcincios, până la ultimele puteri, când, văzând satisfacerea, credea că și-a servit neamul cu puțin.

Viața lui este plină de donațiuni. Chiar în ajunul Unirii, printr'un testament a lăsat toată averea sa din Basarabia, pentru înființarea de școli moldovenești.

Ilustrul defunct a binemeritat pentru cultura poporului român din Ardeal. Pentru zidirea școlii civile de fete — azi internatul de fete — a diecezii ortodoxe a Aradului a contribuit cu suma considerabilă de 100,000 coroane aur. În semn de recunoștință strada pe care se află internatul poartă numele lui.

Careva politică și a însușit o în timpul războiului, când împreună cu alți români însemnați, luptă pentru libertatea poporului românesc. În Basarabia, c' deputat în Sfatul Țării, a stăruit din răspuțeri pentru unirea neîntârziată a provinciei la

țara mamă și satisfacția nu i-a fost mică văzând realizarea visului său și a atâtor alți frunțași ce l secundau în acțiune.

El făcea parte dintr'o familie nobilă basarabeană, nu nărat alături de generația „bătrânilor patrioți” Pavel Dicescu, Gh. Gore, Eug. Purcel, Em. Gavrilă și încă alți câțiva mari proprietari; cari își au înscris numele în istoria națională a Basarabiei, pentru lupta depusă, în scopul de a-i vedea odată liberați pe frații lor încătușați sub stăpânirea cnutului rusesc.

Și acum, recunoscători Apostolului lui Neamului ce a fost Vasile Stroescu, p'atrung de evlovie să ne rugăm cu toții Atoipuiernicului pentru sufletul lui.

Fie-i țărâna ușoară!...

Aradul *

Ce este și ce ar trebui să fie

Aradul a fost, în toate timpurile până la unire datătorul de ton în cultura și viața românească a românilor de dincoace de Carpați. Acest oraș era socotit ca una din cele mai mari speranțe naționale și redacțiile publicațiilor cari și-au avut aci fogașul a adăpostit în ele cea mai mare parte a oamenilor politici de mai târziu.

Ce a devenit acest Arad — focar de cultură și viață românească — dela războiul încoace?

Nimic din speranțele noastre de eri.

Poate vor crede vre-unii că și-a schimbat aspectul, și din oraș cultural să fi devenit unul industrial. Nimeni nu ne îndrutește a face o atare afirmație și am putea zice: ba chiar și din acest punct de vedere a coborât câteva trepte.

Ce fel de oraș este atunci Aradul?

O urbe, cu aproape 90000 locuitori cari an ținut înainte de toate să se fărâmișeze în tot atâtea partide politice, câte sunt cunoscută în cuprinsul țării, o urbe pe străzile căreia în zilele ce s'înșese sărbătorile noastre naționale, se arborează tricolorul românesc, o urbe cu o veșnică fortoteală pe „corso” a cărei singură biserică românească adăpostește în zilele de sărbători — poate — cel mai puțin credincioși din bisericile României Mari.

Cultura românească în acest oraș, nu are figura ei reprezentativă și poezii sfârșesc, aci, prin a deveni simpli profesori. Industria românească este doar înscrisă în registrele oficiale în limba statului, deoarece muncitorii români împănăază, tot mai mult, alte centre industriale din cuprinsul țării.

Acesta este Aradul de azi
Ce ar trebui să fie cel de mâine?

Insuși ministrul Cultelor și Artelor, dl Vasile Goldiș, a dat tonul:

Aradul — înain'e de toate — să-și continue tradiția lui de centru cultural și pe baze de curate sentimente naționale a întemeiat publicația de față.

Această publicație va încerca să fie hrana culturală de toate zilele o arăseanului și țărânului arădan.

Mai ne vine știrea că s'ar fi luat inițiativa înjghebarii unui club cultural, cu sediul în Palatul Cultural. În această privință vom reveni. O astfel de inițiativă fiind laudabilă: poate am avea ocazia să ne cunoaștem mai bine.

Accentuez asupra acestui fapt, deoarece am uitat să menționez, în prima parte a articolului de față, că românii din localitate se boicotează, fără m'car a se cunoaște. Mai are nevoie Aradul de o înfrățire a artelor, aci fiind majoritatea reprezentanților lor aproape pe toate țărâmurile.

Să se desființeze actuala comisie teatrală, înlocuindu se cu cei pricepători în ale teatrului.

Să se constituie o comisie artistică, care să influențeze asupra reprezentanților de azi (Urmarc în pagina II-a)

Aradul

Co este și ce ar trebui să fie
(Continuare din pagina 1)

ai Bucureștiului artistic, pentru a oferi Aradului expoziții colective. Bibliotecile oficiale din localitate, să se intereseze mai cu luare aminte asupra mișcării culturale din țară, lăsând pe al doilea plan sprijinul și interesul ce l poartă mișcării culturale minoritare. Bibliotecarii să fie nu mai bibliotecari, pentru a putea fi la curent cu toate relațiile cerute de către amatori.

Consilierul cultural al orașului să fie bine orientat în ceia ce se cheamă cultură și să ne dea în acest sens dovezi-le cari sunt în prea mare întârziere.

Așa cum se reprezintă Aradul Cultural de astăzi, poate fi socotit înapoița multor orașe din restul României Mari și așteptăm o cât mai neîntârziată schimbare de front.

Din alte ziare

„Viitorul” din 16 Aprilie crt. se revoltă în primul articol împotriva intenției guvernului de a revizui tariful vamal, invocând regimul protecționist al industriei ce trebuie să l aibă în vedere orice guvern, — după părerea vintilistă.

Nefiind economiști de talia dlui Vintilă Brățianu și nici de a copilului neisprăvit dela Arad, care trăind din întreținerea părintelui — deci fără o carieră făcută — s'apucase totuși, să critice vehement într'un ziar local politica economică a fostului mare vistiernic, iar despre d. Sextil Pușcariu scria: „sunt de părerea lui Sextil Pușcariu... ne permitem o întrebare:”

Dacă liberalii sunt așa de iubitori după industria națională, cum s'a făcut, că din creditul industrial pentru Banat nu s'a ajutat cu împrumuturi niciodată bieții fabricanți români depe Valea Bistrei și chiar din Timișoara, în timp ce toate fabricile neromânilor au înflorit în urma împrumuturilor acordate de Creditul Industrial?

Dar fabrica „Astra” de ce și-a închis atâtea ateliere și sute de muncitori au fost lăsați în neagră mizerie cu familiile lor împovărate în ajun de Paști?

Cum devine cazul cu protejarea industriei?...

Așteptăm un răspuns și'n doi peri...

Renașterea „Astrei”

Asociațiunea transilvană, întemeiată la Sibiu înainte de asta cu 65 ani, a fost una dintre cele mai puternice fortărețe pentru apărarea ființei noastre românești în vremurile de grea asuprire ungurească. Biserica și Școala, ca cele mai vechi așezăminte de cultură străveche românească, vor spune mai bine, ca oricine, ce minunat tovarăș de muncă și suferință au avut „Astra” noastră. Acțiunea sănătoasă națională, pentru care au luptat aceste trei instituții, ca tot atâtea trâmbițe fermecate, este și va rămâne cea mai prețioasă amintire din trecutul nostru dureros de neam subjugat.

Răscolind câteodată acest trecut, plin de învățăminte pentru vremile de azi, aflăm întransul atâtea clipe de mândrie națională, că de mulțori ne simțim reintineriți sufletește și dorim parcă revenirea acelor sărbători de afirmare a sufletului curat românesc, cari erau adunările generale ale „Astrei.” Aici vorbeau și chemau la datorie pe tot românul de bine cei mai neînfricați apostoli ai ideii naționale de pe acele vremuri cum erau: Mitropolitii Andrei Șaguna sau Alexandru Șterca Șulățiu, neîntrecutul gazetar Gheorghe Barițiu, distinsul limbist Timotei Cipariu, neînfricațul orator Andrei Bărbăntu, ș. a.

Dacă înainte de împlinirea vîsului strămoșesc erau îndestulătoare pentru trezirea conștiinței naționale așa numitele „adunări generale”, ce se țineau în fiecare an, nu mai puțin adevărat este, că astăzi sunt alte vremuri și alte datorii, ce trebuiesc împlinite pentru a se putea spune cu inima liniștită, că „Asociațiunea pentru literatură și cultura poporului român” își înțelege chemarea în țara românească. Dacă în epoca penelor de cocș din vremile apuse era de ajuns o vorbă, o mișcare sau cuvântare la mesele tradiționale împreunate cu adunările „Asociațiunii”, trebuie să ne dam seama, că într'un Stat devenit național ies la suprafață noi eștări și noi datorii, ce se impun tuturor acelor, cari luptă sub steagul celei mai vechi asociații de cultură românească în țară.

Glăsul vremii a fost înțeles mai întâiu și mai bine de prezidentul acestei societăți: Dl Vasile Goldiș Omul, de care s'au legat cele mai frumoase nădejdi la ziua alegerii sale în fruntea societății noastre, este azi cel mai bun comandant al oștilor porinte contra dușmanilor neîmpăcați: analfabetismul, nepăsarea și descurajarea. La adunarea din 14 Febr. ținută la Cluj și-a spus dl Vasile Goldiș programul de muncă, ce ne îndreptățește a aștepta o adevărată

renaștere a „Astrei” în viitorul apropiat. Cuvintele spuse și faptele comunicate atunci ne dovedesc astăzi, că suntem în pragul unei noi epoci în istoria frământărilor noastre culturale.

La adunarea aceasta s'a spus respect o mare idee, izvorâtă din inima tuturor. Și anume: Asociațiunea este numai a românilor și servește exclusiv idealul național român, care este desăvârșirea națiunii române. Și apoi: Tinta de căpetenie a „Astrei” este și rămâne satul și țărânul român, care trebuie ridicat în toate direcțiile și cu toate puterile la locul, ce i-se cuvine, ca element alcatuitor de Stat între neamurile conlocuitoare.

Mijloacele, prin cari cred învățații neamului, că se poate ajunge la împlinirea ideii de mai sus sunt de două feluri. Deoparte s'au înființat mai multe secții, ca tot atâtea organe de viață ale „Astrei”, cari de bunăvoie, fără răsplăt bănească și fără ambiții personale s'au hotărât a pune umărul la muncă grea a desăvârșirii națiunii române. În secțiunile acestea vedem străși într'un manunchiu pe toți cărturarii mai de seamă ai neamului, cari fiind trecuți prin cele mai înalte școli și având cele mai înfime cunoștințe, pot să pregătească adevărată cultură pe toate terenurile, revărsând apoi lumina și hrana sufletească găbite de dăniși, asupra mulțimei dormice de învățături și înaintare.

De altă parte, s'au luat măsuri mai serioase, ca până acum, pentru reorganizarea a așa numitelor despartăminte și cercuri culturale, cari sunt organele de execuție pentru răspândirea luminii și a învățăturilor bune în straturile țărânilor. Fiind aceste societăți mai mici alcătuite iarăș, din cei mai luminați și de inimă bărbăți ai neamului — gata a-și jertfi odihna de Duminică și sărbătorii pentru frumoasa operă de ridicare a poporului dela sate, avem tot dreptul a crede, că și prin trezirea la nouă viață a acestor organe, vom ajunge mai repede la adevărata renaștere a „Astrei”.

Ajutoarele puse în vedere secțiilor și despartămintelor din partea d-lui prezident V. Goldiș în sumă de 3 milioane Lei sunt, credem deocamdată garanții suficiente pentru împlinirea tuturor așteptărilor noastre.

Din partea noastră salutăm cu toată inima zorii acestei noi epoci de renaștere a celei mai bătrâne societăți de cultură și dorim din suflet, ca prin propaganda culturală desfășurată de secții și despartăminte să contribuim și la consolidarea Statului, prin introducerea în viața publică a unei „concepții de viață socială întemeiată pe curățenia morală, adevăr, libertate și dreptate” precum dorește nu numai prezidentul „Astrei” ci și toată suflarea românească cinstită, serioasă și dormică de un viitor mai fericit

Sonetul meu

Nu știu să plâng, căci răsul mi-a fost frate
De când eram copil, și mi vine în minte
Cam răs când mi-a căzut întâiu din te
Și am răs văzându-mi pletele tăiate.

Eu pentru plâns n'am lacrimi nici cuvinte
Și-atunci când mintea-mi prinde-un gând și l bate
Eu îl aștern în fraze cadențate
Și-i pun în coadă o rimă, să l alinte.

Dece să plâng când vara-i lan de soare,
Când toamna e un chiot lung de viață
Și primăvara toată: o sărbătoare!...

Dece să plâng când seara adie vântul,
Iar floarea se deschide în dimineață
De parcă'n ea aud cântând pământul!...

AL. NEGURĂ

Cronica dramatică

„Morfina”
de Ludovic Herzer

Un spectacol de melodramă. Morfina pare că face parte din ciclul pieselor didactice, fapt care ne oprește a i face critica din punctul de vedere al dramei propriu zise.

Autorul ei, Ludovic Herzer. a urmarit o tendință și atunci e scuzabil lipsa sâmburelui dramei: conflictul dramatic.

Cele trei acte sunt construite din conflictul a două controverse: patima de morfina și iubire. Subiectul ar fi cam acesta.

Un romancier, morfoman în urma unui desechilibru sufleteșc provocat de o dragoste amăgită, scrie un roman intitulat „Morfina.”

O artistă, care a cunoscut pe romancier înaintea morfomizării lui — și care l'a iubit — se decide să l salveze și l pătrunde în casă.

Romancierul răpit pentru un moment de farmecul artistei, își dă cuvântul că se va desbăra de grozava patimă a cărei victimă a căzut, însă, în momentul su-

prem al crizei, își calcă cuvântul și într'o stare de presupusă fascinație neputând lua morfina, se sinucide.

În chinurile delirului, artista îi injectează morfina atât de mult dorită și patimașul moare fericit.

Dacă în rolul romancierului n'ar fi apărut dl Aristid Demetriad, spectacolul ar fi devenit enorm de plictisitor, așa că mărturisim că succesul unor astfel de piese se bazează numai și numai pe interpret.

Dl Demetriad este un desăvârșit interpret a rolurilor de a

exprima anumite stări sufletești și sbuciumul morfomanului din actul final a reușit să înfioare pe spectatori; reușind totodată a exprima tendința autorului: teama de morfina.

Dar acum se naște întrebarea: o astfel de piesă trebuie neapărat înscrisă în programul unui turneu prin orașele unde morfomanii sunt tot așa de inexistenți ca lei prin pădurile Europei?

Noi credem că nu, și atari piese sunt menite a se menține pe afield teatrului din capitalele mari, unde morfomania înseamnă o proporție periculoasă față de populație.

Ne place jocul maestrului Demetriad și l-am dori în rolurile, cari ne au îndrăgit de arta lui.

Partenera dlui Demetriad în „Morfina” a fost dra Ecaterina Nițulescu, care s'a achitat, ca frumos talent, de interpretarea unui rol atât de dificil.

Cr.

Dela Asoc. „Astra”

Comitetul despartămintului Arad al „Astrei” ținând se-dință Joi 15 crt în sala de lectură a Palatului Cultural, cu care ocazie s'a hotărât ca adunarea generală a despartămintului să se țină Luni 26 Aprilie crt. la ora 5 după amiază în sala de festivități a Primăriei.

Propagandă culturală. Școala normală conf. ori. rom. din Arad se pregătește pentru a organiza în viitor în diferite comune serbări școlare, în scopul de a răspîndi cultura în masele poporului. Este de remarcat că această școală este în deplină putere și că, cu ocaziunea turneelor culturale din trecut a înregistrat rezultate cât se poate de frumoase.

Economice și Financiare

Banca Industriștilor și Comercianților Români din Arad S. A.

La Arad a luat ființă de scurt timp cea dintâi bancă pentru ajutorarea cu credite pe dobânzi mici a meseriașilor și comercianților români. Și după originalul-i mod de organizație putem spune că este unica în întreaga Românie Mare.

Născută din nevoia de credit a micilor industriași și comercianți din aceasta parte a țării, cu un capital de 5 milioane lei se și cunoaște astăzi efectul funcționării ei și cât de imperios necesară este.

Cu toate că, funcționează abia de două săptămâni, escontul Băncii Industriștilor și Comercianților Români din Arad s'a ridicat la circa 600.000 lei, sumă ce s'a acordat în împrumuturi la peste 30 meseriași și mici comercianți români cu o dobândă cu mult inferioară celeia pe care o încasează marile bănci.

Aceste relatate vorbesc în deajuns, dovedind cu prisosință ce avânt va putea lua comerțul și mica industrie românească din acest colț de țară, concomitent cu prosperarea băncii lor, dacă și ea la rândul său fi va sprijini în mod efectiv de instituțiile chemate ca atare.

Banca Națională a României și Creditul Industrial, cele dintâi, au cuvântul.

După cât suntem informați, noul guvern, consequent programului său de muncă și refacere a și cules relațiile convenite despre această unică instituție în genul ei, — dar încă în fașe! — și s'a promis că i se va acorda tot sprijinul necesar spre a deveni o puternică protectoare a industriașilor și comercianților români.

În ceea ce privește efectul înregistrat de activitatea Băncii Industriștilor și Comercianților Români din Arad, cităm exemplul, că, meseriași și comercianți români din Tg. Mureș au cerut informațiuni asupra modului de organizare special al băncii zădane, pentru a și putea croi și danșii un atare institut de ajutorarea și protejarea negoștilor lor.

Ar fi de dorit, ca și meseriași și micii comercianți din restul țării să imite cât decurând exemplul celor din Arad întru salvarea, consolidarea și înflorirea industriei și comerțului românesc.

Cys

Cronica Medicală

Introducere
asupra sifilisului

În cronica noastră anterioară, am aruncat câteva cuvinte asupra unor chestiuni de ordin general și ne-am propus să desvoltăm acele capitole din patologie, cari ne privesc în mod mai intim.

Ne vom ocupa pe primul plan, de-o maladie care este mult ignorată și care prin proporțiile ei, prin contagiositatea și consecințele funeste prezintă un interes cu totul deosebit.

În popor îi zice „sfrinție” sau sifilis, în știință mai este botezată și cu termenul de lues sau verolă.

Despre boala aceasta s'au scris volume imense și se vor scrie mereu. Ea este veche și își pierde originea ei în înșăș originea omului.

După unii sifiligrافي ea este tot așa de veche ca și omenirea. După alții ar fi apărut în Europa, odată cu întorcerea lui Columb. Nicăeri nu se găsește vre'o descriere asupra unei boli asemănătoare sifilisului înainte de Columb, așa că această opinie este destul de plausibilă.

Rodrigo Oviedo descoperă în 1483, la Barcelona, primele ca-

zuri de sifilis, găsimu-l numai la Mateloții lui Columb, de-aici s'a făcut deducția că este importată din America.

Cu ocazia expediției lui Carol VIII-lea în Italia, acest teribil flagel a fost purtat de soldații lui infectând Franța, apoi Italia și'n urmă s'a întins spre Europa centrală și orientală.

La noi, viața patriarhală, ne face să credem că apariția acestei boli grozave a avut loc mult mai târziu. Este însă, fapt cert că, ea a fost însământată de pătura socială mai înaltă, care avea relațiuni cu reprezentanții apusului civilizat. Constatarea tristă este făcută de mult că, pe măsură ce civilizația își întinde binefacerile ei, victimele sifilisului cresc într'o proporție spăimântătoare, ceea ce-a făcut să se spună, în raport între civilizație și sifilis că, civilizarea înseamnă și sifilizare. Apropierea este riscată, dar nu i departe de realitate.

La noi, unde civilizația a început să apară, sifilisul este deja mult înaintat. Să traim cu speranța: că, fatalitatea ne va aduce progresul civilizației, fără să-l aducă și pe cel al sifilisului.

Sifilisul, în vechime, se manifesta sub forme mult mai grave. Acest „Morbus novus inauditus” a produs o panică neînchipuită. La Paris, sifilicii erau direct spân-

zurați, iar la Lyon trebuiau să părăsiască imediat orașul, căci altminteri li aștepta pedeapsa condamnării la moarte. În secolul al XVI și al XVII nu se știa precis dacă contagiunea se face pe cale veneriană sau pe altă cale și frecvența localizării la organele genitale era explicată în mod variabil. Teoriile erau contrazise, întrucât contagiunea se face nu numai pe cale directă ci și prin intermediul unui obiect strein, exemplul unui pahar întrebuițat de-un sifiliic cu plăgi deschise sau a oricărui obiect care ar putea face intermediar între unul infectat și altul cu vre'o plagă deschisă, în plus, pe cale directă sifilisul putându se contracta nu numai pe cale veneriană ci și prin sărut sau alt contact favorizant.

Torella și Benedictus în sec. XVII, au stabilit caracterul veneric al sifilisului și posibilitatea transmiterii lui din părinți în fiu. Primul care-a descris boala și-a botezat-o cu numele de Sifilis a fost Fracaster, dela care și astăzi ne-au rămas unele date în domeniul sifiligrافي moderne.

Pe la jumătatea secolului al optprecelea, chestiunea sifilisului era încă așa de echivocă, încât se găseau autori, cari, afirmau că există relațiuni între sifilis și bleonoragie. Aceste erori grosolane au

fost puse la punct la începutul secolului al XIX, de către Ricord, care de altfel și el s'a înșelat la început, când pretindea că există identitate din punct de vedere a cauzei între infecțiunea primară sifilică și infecțiunea șancroasă moale. Mai târziu, în fine, s'a reușit a se stabili individualitatea și independența completă a sifilisului față de celelalte afecțiuni venerice. Aceasta a fost ipoteza lui Basserot, care-a fost recunoscută mai târziu și de către ilustrul Ricord.

După câțva timp, Rollet a emis teoria că infecțiunea cu sifilis se poate suprapune cu o altă leziune, dând o leziune mixtă. Și aceasta este o cauză, care produce controverse în diagnosticul sifilisului, căci de mulțori coincidența între accidente cu totul streine sifilisului produc erori de diagnostic. Este o datorie imediată de a face un diagnostic precis și precoce, căci dupăcum vom vedea la capitolul profilaxiei, cu cât boala este luată în tratament mai de vreme cu atât șansele sunt mai mari de-a preîntâmpina desvoltarea și urmările ei.

Din cele expuse până aici, vedem că bazele sifiligrافي moderne au fost puse de Ricord, Basserot și Rollet. Teoriile și studiul experimental au fost continuate și puse

la punct de unul din cei mai iluștrii oameni de știință francezi: Fournier. El l'a studiat din punct de vedere clinic întrezărând rolul important al sifilisului asupra patologiei sistemului nervos și al organelor.

Generația noastră a asistat la patru mari descoperiri în domeniul sifiligrافي:

1-a. Transmiterea sifilisului.
2-a. Descoperirea microbului.
3-a. Reacția pentru punerea diagnosticului.
4-a. Neosalvarsanul.

a) Transmiterea s'a realizat experimental la maimuțe superioare de către Metschnikoff și Roux și s'a reușit să se înoculeze și pe ochiul (corneea) epurelui, de către Bertarelli.

b) Microbul a fost numit în știință tregonema pallidum sau pirocheta, a fost descoperit de Schaudiu; astăzi se poate face diagnosticul sifilisului direct la ultramicroscop prin examenul secrețiilor, care se recoltează după o anumită metodă de pe locul infecțiunii primare.

În privința studiului microbului ca un titlu de glorie pentru noi vom aminti că Levaditi a imaginat primul colorarea spirochetei în țesuturi, printr'un mijloc personal (impregnație cu argint.) Tot el a emis teoria că sunt unii mi-

crobi, cari acționează asupra sistemului nervos (virus dermatrop)

c) Reacția de reînnoștere a sifilisului și mai ales foarte bună pentru sifilisul latent a fost întrebuițată mai întâi le Bordet, această reacție este datorită lui Wassermann și cu toți auzim vorbind de analiza sângelui prin reacția lui Wassermann.

d) În ceia ce privește tratamentul și descoperirea Neosalvarsanului ținem să se știe că până în al II-lea deceniu secolul al XX-lea, timp de patru secole sin gur mercurul era medicamentul antisifilic. Fournier a instituit tratamentul cronic și intermitent, dărâmand tratamentul oportunist al școlii vieneze.

În ultimii ani abia, s'a pus în circulație cu oarecare succes un nou medicament constituit din sărurile de bismut (Leradiu.) Și abia în 1914 s'a sistematizat întrebuițarea arsenicului (Salvarsan, apoi Neosalvarsan.

Vindecarea biologică și sterilizarea completă a organismului în faza în care se găsește știința medicală actualmente se obține prin asocierea între Arsenic și Mercur sau Arsenic și bismut.

În continuare ne vom ocupa de simptomele sifilisului, tratament, contagiune și măsuri de apărare.

Dr. Gr.

A doua ședință a consiliului comunal

Joi 15 Aprilie crt., după amiază, la orele cinci s'a întrunit în a doua ședință consiliul comunal al orașului Arad.

Ședința a fost deschisă de dl. Ioan Robu, primarul orașului, care a salutat, în numele consiliului pe dl dr. Augustin Lazar, subprefectul județului Arad, rugându-l să transmită noului guvern al dlui general Averescu, salutul consiliului.

Intrând în ordinea de zi, s'au ales cele trei consilieri, în persoana dnelor Tulia Bogdan, dna Ianca Vasarhelyi și dna soția lui Francisc Rozsny, propusă de reprezentantul muncitorimei din consiliu:

Comisia teatrală

se compune din dnii: dr. Beal Barabas, dr. Iuliu Borneas, Ștefan Ciucean, dr. Nicolae Krenner, dr. Dumitru Memete, Nicolae Mihulin, dr. Silviu Moldovan, dr. Béa Parecz, Paul Rozvan, Iosif Stauber, Ludovic Szantay, și Ludovic Szell și Tiberiu Zima.

Comisia Palatului Cultural

s'a constituit din dnii: dr. Ludovic Baross, Ștefan Ciucean, Rudolf Farago, Hahn Ludovic, dr. Victor Hotăran, dr. Sever Ispravnic, Nicolae Mihulin, dr. Francisc Monay, Nicolae Petrescu, Paul Rozvan, Ludovic Szantay și Ludovic Varjassy. Comisia va fi completată cu câte doi delegați din județului, ai „Astreii” și societății culturale „Kolcsey”.

Comisia juridică

s'a constituit din dnii: dr. Ștefan Ciucean, dr. Beal Barabas, dr. Iuliu Borneas, dr. Victor Hotăran, dr. Sever Ispravnic, dr. Iancu Cornel, dr. Găbă Velcov, dr. Mihai Mărcuș, dr. Sever Miclea, dr. Silviu Moldovan, dr. Alexandru Nagy, dr. Béa Parecz, dr. Maximilian Rosenbergh, dr. Gheorghe Sărbu, dr. Ladislau Szell, dr. Henrich Schutz, Tiberiu Zima, dr. Rudolf Lőcs, dr. Emil Măreș, dr. Justin Miron și dr. Ștefan Eugen.

Comisia școlii de ucenici

Dnii Maximilian Borneas, Constantin Bălteanu, Emerich Gruber, Ioan Marian, Justin Otariu, Ștefan Pasca, Iuliu Reinhardt, Ludovic Steigerwald, Richard Schaefer și Maxim Vulcu.

Comisia școlii de ucenici comerciali

este compusă din dnii: dr. Ludovic Baross, Beal Berta, Cornel Burza, Ioan Cosma Rudolf Farago, Ioan Gaspar, Gavil Juhasz, Ioan Pinte, Șevici Sva și George Stein.

Comisia economică

s'a constituit din dnii: Andrei Adler, Virgil Anonescu, Ștefan Blaskovics, Deutch Andrei, Dre-

cin Pera, Iuliu Engel, Fericean Nicolae jun., Constantin Ionescu, Maurițiu Hacker, Iuliu Ivanov, Gavril Juhasz, Izidor Moskovicz, Iuliu Olah, Dumitru Raicu, Bela Szantay, Teodor Stan, Dumitru Moțiu, Alexandru Zaszlo și Ludovic Varjassy.

Comitetul ocrotirilor sociale

Dnii dr. Ștefan Albu, dna Sigismund Antal, Tulia Bogdan, dna dr. Teodor Botiș, dna dr. Béa Borșoș, dna dr. Sever Ispravnic, dna dr. Lukacs Eugen, Dna dr. Alexandru Nagy, dna Nicolae Mihulin, Dna Baron Aurel Popp, dr. Ladislau Prohaska, dr. Ștefan Pozsgay, dna dr. Ioan Robu, Iuliana Rozsny, dr. Alexandru Spiru, Vasarhelyi Ianka, Dna Nicolae Mladin și Traian Vășianu.

Comisia financiară

Dnii Gheorghe Adam, Andrei Adler, Ludovic Baross, Rudolf Farago, Iuliu, Fodor, Gavril Fejer, Bertalan Hargitay, Béa Hess, dr. Iancu Cornel, dr. Sever Ispravnic, dr. Mihai Mărcuș, dr. Muscan Dumitru, dr. Justin Miron, Titu Mărgineanu, dr. Victor Nasta, Carol Neuman, Ilie Papp, dr. Béa Parecz, Ioan Tatu și Tiberiu Zima.

Comisia internatului de ucenici al orașului

Dnii Carol Asael, Emerich Gruber, Mihai Momir, Justin Otariu, Richard Schefer, Gheorghe Voștinar și Maxim Vulcu.

Comitetul editat

Emil Dima, Ladislau Domotor, Carol Fenyves, Simion Ganea, Gheorghe Ispravnic, Traian Pascu, Nicolae Petrescu, Mihai Probst, Emil Rațiu, Ludovic Szantay, Henrich Schutz și Emil Tabacovici.

Comitetul tehnic

Octavian Ambrus, Carol Asael, Coloman Bakony, Gheorghe Benkerdt, Emil Dima, Iuliu Henrich, Iosif Klein, Frederich Koromzay, Ștefan Mateescu, Traian Pascuțiu, Nicolae Petrescu, Romulus Rimbaș, Ioan Staity, Ioan Szatmari, Traian Trimbiționi, Emerich Zedor, Ernest, Geleayi și Ladislau Vidyazo.

Comitetul de alinierea, reglementarea și înfrumusețarea orașului

Dnii dr. Ștefan Anghel, dr. Gheorghe Benkert, Tulia Bogdan, dr. Teodor Botiș, Ladislau Dömötör, Ales Gheorghide, Ludovic Gergely, Alois Hahn, Gheorghe Ispravnic, dr. Sever Ispravnic, Ștefan Mateescu, Nicolae Petrescu, Nicolae Mihulin, dr. Lazar Nichin, Octavian Pop, dna Ladislau Prohaska, Iosif R-sel, Iosif Stauber, Alois Steigerwald, Ludovic Szantay, Julian Teodor, Ianka Vasarhelyi, Ladislau Vörös și dr. Tiberiu Zima.

Comitetul de luarea de măsuri în contra inundațiilor

Dnii. Cornel Băltean, Bertalan Dömötör, Gheorghe Benkert, Ludovic Gergely, Alois Hahn, Gheorghe Ispravnic, Nicolae Konkoly, Thege, Ștefan Mateescu, Octavian Pop și Traian Trimbiționi.

Delegații în comitetele școlilor românești:

Dnii. Dr. Demian Aurel, Dșoara Tulia Bogdan, Ștefan Ciucian, Dr. Ștefan Albu, Dr. Dimitrie Memete, Ioan Gaspar, Ilie Papp, Dr. Iuliu Borneas, Dr. Mihai Mărcuș, Dr. Sever Ispravnic, Nicolae Mihulin, Dr. Ștefan Anghel, Paul Rozvan, Dr. Victor Hotăran, Maxim Vulcu și Victor Nasta, iar la școlile maghiare: Dnii Dr. Béa Barabas, Alois Steigerwald, Iuliu Reinhardt, Rezo Farago, Iosif Stauber, Dșoara Janka Vasarhelyi, dr. Alois Szel, dr. Henrich Schutz, baron Carol Neumann, Ștefan Blascovici, Tibor Zima și Andor Adler.

În comitetul sanatorului de tuberculoși a fost delegat dl dr. Aurel Demian, în comitetul sanitar: dl Tibor Zima, în comitetul de disciplină dl Ioan Pocioianu, subst. dl Vasilie Dărlăa.

După constituirea comitetelor s'a aprobat comanda de lemne făcută de uzinele comunale, de asemenea s'a primit și cererea comunității izraelite în chestiunea cimitirului.

Dr. Sever Ispravnic a atras atenția consiliului, că numeroasele pavilioane construite de diferite societăți sportive pe malul Mureșului, dar mai cu seamă arenele sportive sunt excepționale din punctul de vedere al înfrumusețării orașului.

Dr. Tiberiu Zima a susținut contrariu și a atras atenția consiliului asupra altor neajunsuri, criticând — între altele — foarte aspru felul, cum să mătură străzile...

Dr. Voștinar vorbește împotriva sistemului introdus la cafelele și restaurante, cari angajează personal feminin, protejând astfel prostituția. A cerut luarea de măsuri, ca să se respecte dispozițiunile referitoare la suprimarea sistemului rușinos al bacșului dela cafelele și restaurante. Deasemenea a cerut majorarea salarelor angajaților dela Uzinele Comunale.

După ce toate aceste chestiuni au fost transpuse la delegația permanentă spre studiere, ședința sa ridicat la orele 8 seara.

Se caută un candidat de avocat.

Doritorii a se adresa dlui Dr. SEVER MICLEA Bdl Regele Ferdinand No. 12, Arad.

Alipirea Austrie de Germania

Intre preocupările Germaniei, după desființarea statului conglomerat al Austro-Ungariei în urma tratatelor, a fost și alipirea Austriei către statul german etic micșorat teritorialicește din război. În fața acestei năzuinți germane foștii aliați mari și mici și-au strâns rândurile formând un front unic — bine înțeles nu putem socoti printre aliați pe Rusia sovietica de azi.

Interesul Germaniei a fost și va fi de aci înainte să înlăture toate consecințele tratatului dela Versailles. Se știe că în urma acestui tratat Germania a pierdut cu desăvârșire și poate pentru totdeauna flota sa comercială care rivaliza cu flota Angliei. S'a cedat (!) aliaților toate vasele comerciale mai mari de 1.600 tone bruto, jumătate din vasele cu un tonaj între 1.000 și 1.600, și un sfert din toate vasele de pescuit, distrugând astfel comerțul peste Ocean. Orice efort făcut de Germania pentru refacerea marinei sale comerciale nu va fi posibil să readucă comerțul german, credem, la nivelul celui englez.

Germania a mai pierdut întreaga flotă de război, Anglia având astfel în față ca rival maritim numai pe America și Japonia. Odată cu distrugerea flotei comerciale s'au pierdut și Coloniile mărind patrimoniul aliaților.

Distrugerea Germaniei ca forță maritimă a fost urmărirea în conferința de pace cu tenacitate de către Anglia prin abilitul său diplomat Loyd George.

Franța a urmarit cu aceeași perseverență distrugerea Germaniei ca forță de uscat și pentru aceasta s'a despoiat Germania de principalele sale izvoare de cărbuni dându-se minele din basinelul Sarre Franței, trecând în proprietatea sa, ajutând astfel exploatarea minelor de fer din Lorena; iar minele de cărbuni din Silezia de sus s'a atribuit Poloniei distrugându-se astfel întreaga metalurgie germană.

Prin alipirea Alsaciei și Lorenei Germania a pierdut 75% din minele de fer, astfel că întreaga forță industrială a Germaniei care era clădită pe cărbune și fer a fost redusă la proporții minime. Concomitent cu aceasta Clemencau a urmarit și micșorarea populației germane prin desmembrarea de teritorii, anihilând astfel pentru un timp oarecare puterea de vitalitate a Germaniei. După statisticile făcute s'a constatat că populația germană la 1870 era de 40.000.000, iar la 1914 de 70.000.000, în ultimii ani creșterea anuală fiind de 850.000 locuitori.

Alipirea Austriei de Germania nu este decât înlăturarea unuia din scopurile urmărite de Franța la conferința de pace, deoarece mărirea ei cu populația și teritoriul Austriei arată tendința vădită de a deveni iarăși o forță de uscat.

Franța, Italia, Belgia, Mica-Antantă direct interesate nu pot admite aceasta, pacea Europei fiind amenințată, iar alături de statele Continentale stă și formidabila Anglie, deoarece spectrul unei Germanii înarmate nu poate să nu o neliniștească.

De altfel Marii aliați în conferința de pace au prevăzut o eventuală alipire a Austriei la Germania și spre a o împiedeca, în tratatul dela Versailles s'a trecut această iscusită dispozițiune: „Germania recunoaște și va respecta strict neatarnarea Austriei înăuntrul hotarelor care vor fi hotărâte prin un tratat între acei state și principalele puteri aliate și asociate; ea convine ca această neatarnare va fi nealienabilă afară decât numai cu învoirea Consiliului Ligei Națiunilor” — fără să se stabilească dacă Consiliul Ligei Națiunilor trebuie să hotărască cu unanimitate sau cu majoritate.

Această dispozițiune a fost trecută în tratat spre a înlătura principiul Wilsonian de autodeterminare numai în ceiace privește Austria față de Germania. Concomitent cu tendința Germaniei de alipirea Austriei, Italia și Jugoslavia, ca o „contrabalansare” agită desmembrarea republicii Austriece, ceiace ar constitui pentru aceste țări o cauză de vecinică agitație întârziând mai ales pentru Jugoslavia consolidarea Statului.

O reînnoțire la vechea politică de cuceriri teritoriale contrazice scopul civilizator pe care îl au statele azi în concertul mondial. Emile Faguet în „Le Pacifisme” evidențiază că orice națiune dezvoltată liber, aduce nota sa caracteristică și originală ca contribuție culturii și civilizației. Prin alipirea de Germania, Austria ar îmbrăca sombra haină prusacă, iar prin desmembrare seninii ochi ai Vienezilor s'ar întuneca sub lacrimi. Am avea din nou tristul spectacol al Poloniei, o țară sfărțecată și un popor fără țară.

Gh. Munteanu
advocat, Arad.

Se caută un candidat de avocat.

Doritorii a se adresa dlui Dr. Alexandru Stoinescu Bdl Regele Ferdinand No. 45, Arad.

Turneul de propogandă al Operei Române din Cluj

Direcțiunea Operei Române din Cluj a cerut Primăriei din Arad să-i cedeze sala Teatrului Comunal pe 15 zile, cu începere dela 1 Mai crt., având intenția să dea o serie de reprezentații în orașul nostru.

Apelează totodată și la sprijinul Primăriei pentru realizarea turneului, cerând să i se pună la dispoziție, în mod gratuit, sala teatrului, luminatul și încălzitul și totodată Primăria să-i asigure, la unele spectacole, rețeta de 80.000 Lei seral.

În adresă, dl director al Operei din Cluj, spune: că Opera Română fiind o instituție de Stat, n'are fonduri pentru suportarea eventualelor deficite; în schimb, nici nu urmărește câștiguri bănești.

În cazul, când Primăria ar fi dispusă ca să accepte condițiunile cerute, Opera din Cluj ar veni la Arad cu toți cântăreții săi, orchestra, cor, balet, decoruri și personalul tehnic, compus din 170 persoane.

Cunoscând nivelul artistic al primului nostru institut muzical din Ardeal, suntem siguri că publicul arădan dornic și amator de muzică, atât românii cât și minoritarii, va da tot concursul acestor reprezentații de opere.

Realizarea rețetei de 80.000 Lei, nu este deosebită o imposibilitate, fără urcarea în mod simțitor a prețului biletelor. Pe lângă prețurile actuale dela teatrul maghiar se poate realiza o rețetă de 60.000 Lei. S'ar impune deci o majorare de cca 30%, costând un foliul 130 Lei plus impozitul de 15%, — prețul unui loc de galerie la Opera din București

S'ar putea face observațiunea, că nu avem public pentru o serie de 15 reprezentații de operă. Înlăturăm și această temere, înregistrând un singur fapt: opereta „Orlow” a fost jucată până astăzi de 28 de ori. Primele 20 de reprezentații având săli arhipline.

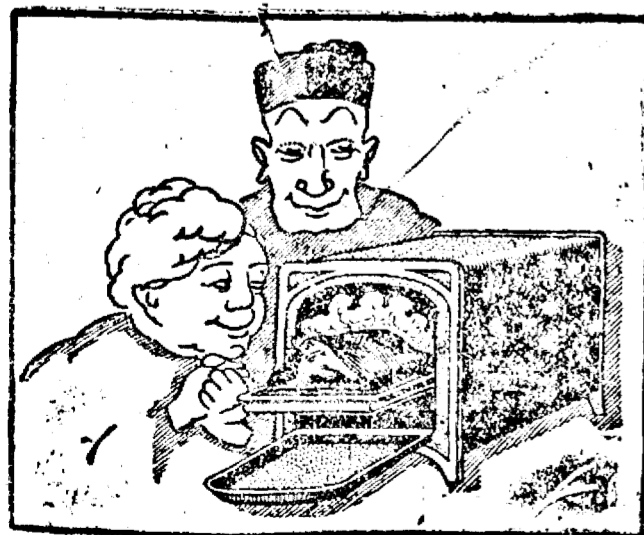
Or, la reprezentațiile Operei Române din Cluj și publicul românesc va aduce un aport considerabil.

Nu vedem nici o piedică, care să zădărnicească realizarea frumoasei intenții a direcțiunii Operei Române din Cluj și așteptăm ca dnii membrii ai noului Comitet teatral dela primăria locală să hotărască a se acorda suma trebuincioasă venirii ansamblului de operă din Cluj.

Din însemnatele fonduri de care dispune Primăria Arad se poate jertfi subvențiunea cerută, în folosul unei propagande culturale, de pe urma căreia vor trage foloase remarcabile toți cetățenii Aradului, indiferent de naționalitate.

Mario

Că în timpul de pace, iarăși putem ane scâldea effin și cu comoditate cu gaz, totodată putem a întrebuița gazul cu o calorie înaltă pentru mai multe scopuri în industrie. Instalațiile necesare și montările le executăm în rate și pe prețuri de regie

Uzinele Comunelele sectia Gaz Aerian

Arad, Str. Muciu Scevola No. 9, 11, 13.
Telefon 27, 25 și 16.

Biroul uzinelor din Str. Eminescu No. 4. stă la dispoziția on public în ce privește comenzile etc.

Din nevoile ceferiștilor locali

Personalul ceferiștilor din localitate depășește numărul de 3000 și deci aportul lor de venit, orașului Arad, înscrind în registre sume destul de importante, se cuvine ca această gazetă să se intereseze cât mai de aproape de nevoile acestui personal. Despre acel personal, care formează actuala Direcție de exploatare, nu ne vom ocupa deocamdată, de oarece starea lui fiind întrucâtva mulțumitoare nu ne putem face ecoul unor stări de fapte similare întregii păture funcționarești din cuprinsul țării, și lasăm această sarcină pe seama publicațiilor dela centru.

Intenția noastră este aceea de a discuta starea de plâns a funcționarilor inferiori și în special a acelor dependenți de serviciul mișcării — inclusiv personalul diurnist din cuprinsul Direcției.

În această categorie intra cel puțin 1000 de funcționari locali, dintre cari peste 35% figurează ca simpli angajați nedenumiți, adică diurniști.

Cea mai mare parte a acestui personal are o vechime de patru și cinci ani în cadrele c. f. r. fapt care, nu a fost luat în considerare de către Direcția Generală, atunci când a dat ordinaul ca sporul de 40% acordat funcționarilor, dela data de 1 Ianuarie c.r., să nu se acorde și funcționarilor diurniști. Nu putem înțelege un astfel de procedeu, în care „dreptul”, nu poate constitui Statul decât un hotărâre funcționarului. Ca este o hotărâre legiferată, aceasta este cu atât mai condamnată, deoarece este cazul când însuși forța își pune în frunte și pecetea mult temutei legi. Este în această distincție un „fără înțeles” deoarece îi lipsește cheia de bază, care printr-o definiție de sine statătoare să impună respectul. Am zis că-i lipsește cheia de bază pentru că în acest răstimp de 4-5 ani au fost foarte mulți funcționari, cari venind în urma altora, au fost denumiți în serviciu, bucurându-se astfel de avantajul sporului de 40%.

Dece atunci se cere funcționarului, rămas nedreptățit, respectul orbesc al legii, când această lege devine — în mâinile unor ticaloși — bunul plac al ochilor albaștri?

Cerem revizuirea denumirilor acelor funcționari din serviciul mișcării, cari au fost privilegiați, rugând organele conducătoare a ordona legilitatea. Avem toată încrederea în spiritul de dreptate, care conduce în acțiunile sale pe dl inspector Aurel Bogdan și așteptăm dela dsa anchetarea și înfrângerea situațiilor, cari produc vii nemulțumiri în rândurile funcționarilor inferiori c. f. r.

Dl director de exploatare, ing. Pop Octavian, îl cunoaștem binevoitor față de interesele personalului mic și numeros, deaceia credem că dsa va interveni grabnic pentru denumirea celor rămași întârziati pumându-se astfel capăt unei ilegalități vătămătoare intereselor supreme ale însuși Statului.

Mai cerem autorităților superioare, ale instituției ceferiștilor din localitate, selecționarea personalului inferior punându-se fiecare om, în parte, în funcțiunile proprii lor, înființându-se pentru cei înzestrați cu mai puțină inteligență școli de educație cu un corp profesional bine pregătit.

Ne întărim susținerea acestei păreri deoarece metodele de predare ale educației funcționarești sunt primitive.

Funcționarul c. f. r. este distinctiv, mulțumită însăși uniformei pe care o poartă și deci ar trebui să se apropie de ținuta militarului: să fie corect și bine educat, într'un cuvânt să fie mândru de uniformă, fapt care nu se prea observă astăzi.

Cauza acestei triste stări de fapte este tocmai lipsa lui de educație funcționarească și — în parte — neglijența satisfacerii cerințelor lui drepte de contribuabil la progresul Statului.

O anchetă similară, în rândurile personalului de tracțiune, va veni la rândul ei, în acest serviciu anumite stări de fapte fiind rezultante unui „ce” foarte delicat.

A. P.

Un proces al țărănilor din comuna Gurba (Arad)

Justiția înfierează abuzurile comise de administrația liberală

Joi 15 Aprilie c.r. la secția III-a a Tribunalului Arad s'a judecat procesul sătenilor din comuna Gurba Jud. Arad, acuzați de rebeliune de fostul prefect al județului d. I. Georgescu și alții. Dar să povestim faptele:

În anul 1922, la 12 Septembrie, s'a prezentat în comuna Gurba, Jud. Arad, Comisia de ocol pentru expropriere, și a descins la primărie, pentru a impune, cu delegații sătenilor să procedeze conform prevederilor Legii Reformei Agrare asupra unei păduri ce urma să fie dată în folosință sătenilor din acea comună.

Cum pădurea era în exploatarea preotului greco-catolic Iosif Nestor, primarul comunei Bunaci Pavel și notarul comunal Iosif Sekeres cărora nu le convenea să piardă pădurea, au cautat pe toate cărările să pună tot felul de piedici ca să nu ajungă pădurea în mâna țărănilor și în consecință, n'au anunțat pe țărani să aleagă delegați.

Comisia de ocol, constatând lipsa delegaților țărani, a amânât ședința pentru a doua zi, pentru ca sătenii să-și aleagă delegații.

În ziua de 13 Sept. 1922, comisia fiind să țină ședința s'a întâmplat următoarele:

Sătenii erau adunați cu toții în fața primăriei, după ce alesese ca delegat al lor pe locuitorul Șerban Ion bătrânul și un altul, a cărui nume ne scapă, când la un moment dat a apărut în fața primăriei primarul Bunaci Pavel și a chemat înăuntru doi țărani aleși de dânsul împotriva voinței satului întreg.

Întărind în incinta ședinței și Șerban Ion, bătrânul, a declarat dlui judecător Grăunțeanu, președintele comisiei, că dânsul e alesul sătenilor ca delegat și un altul, dar primarul și notarul au sărit la dânsul și l-au scos afara din ședință pe sus.

Mulțimea de săteni asistând la neomenoasa faptă a primarului și notarului, a intrat atunci în ședință și a rugat pe dl judecător Grăunțeanu să-i primească delegații ei protestând totodată împotriva samavoinției primarului și notarului.

Președintele comisiei convingându-se de dreptatea cererii sătenilor, a primit pe cei doi delegați aleși de țărani și împreună cu aceștia și-a continuat lucrările.

Părea că lucrurile s'au împicat și liniștea o să domnească în comună spre satisfacția tuturor locuitorilor cu excepțiunea celor trei exploatarești.

O doamnă care se amestecă în atribuțiile soțului și dictează în județ...

Dar peste 10 zile a sosit în comună un automobil în care se aflau: d-na Georgescu, d. I. Georgescu, fost prefect al județului și d. căpitan Anghelescu, comandantul Companiei de Jandarmi Arad, care în urma dispozițiilor ener-

gice ale d-nei prefectorițe a arestat 10 săteni și ducându-i la post l-a anchetat d. căpitan Anghelescu personal, lovindu-i cum s'a priceput mai bine, ca să-i sature să nu mai facă „rebeliune” altă dată... și stăruind să smulga declarații dela cei arestați că autorii morali, cei cari au îndemnat la pretinsa „revoltă” sunt dnii avocați: dr. Iustin Marșeu, dr. Emil Micloși și Colonelul Vlad, — ceace nu a reușit dlui căpitan Anghelescu.

Cei doi dni avocați și d. colonel Vlad au fost purtați la parchet la cercetări împreună cu cei 10 săteni acuzați de rebeliune până în anul 1924, când cei doi dni avocați și d. colonel Vlad au fost scoși din cauză, iar țărănilor li s'a deschis acțiunea.

Se spune: că, cel care a influențat mult ca dnii avocați Marșeu, Micloși și alții — vizându-se și o înaltă persoană politică din localitate, — să compară la bara justiției ca autori morali ai rebeliunii, a fost d. Meculescu, care funcționa pe vremea aceea ca prim-procuror al Tribunalului Arad.

Dar tot mai e dreptate în țara românească

Justiția — care nu are nimic comun cu abuzurile administrației și cu intervențiile politice, atunci când judecătorul se ridică deasupra patimilor omenestii și judecă lucrurile numai prin prisma conștiinței sale de factor suprem al statului, omul superior merită să introneze numai dreptatea și legalitatea într'un stat, — și-a spus cuvântul: înfierând abuzurile comise de dna Georgescu, d. I. Georgescu fost prefect și d. căpitan Anghelescu prin aceea: că Secția III-a a Tribunalului Arad în ședința dela 15 Aprilie 1926, a achitat cu unanimitate pe toți sătenii din comuna Gurba fosti acuzați de rebeliune, pe considerentele că țărani nu au comis nici un delict, cerând în conformitate cu legea, să se facă alegerea de delegați pentru expropriere.

Consecințele acestui proces
Consecințele acestui proces, sau mai bine zis: a felului cum a condus destinele acestui județ d-na Georgescu și nu so, ul dsale va face ecou multă vreme de aci înainte.

Năpăstiiții țărani din comuna Gurba, ce au suferit bătăi cât le-a putut răbda trupurile lor istovite astăzi de torturile îndurate, au încredințat pe avocații lor să dea în judecată pe dna Georgescu, dl Georgescu și pe dl căpitan Anghelescu.

Și procese de acestea, vor curge multe încă, întrucât amestecul dnei Georgescu în treburile județului Arad a fost o pasiune pentru dsa, iar abuzurile comise sub prefectoriatul dlui I. Georgescu constituie un bogat material de senzație.

Rep

Devizele și valuta

Rador, 17 Aprilie 1926.

EUBSA:

Zurich:	Deschideres	Inchideres
Berlin	123.35	123.30
Amsterdam	207.90	207.90
New-York	518.25	518.25
Londra	2519.50	2519.—
Paris	1740.—	1735.—
Milano	2084.50	2083.—
Praga	1535.—	1535.—
Budapesta	72.55	72.50
Belgrad	912.50	912.50
București	212.50	212.50
Varșovia	55.50	55.50
Viena	73.10	73.10

Cursul devizelor București:
pe ziua de 17 Aprilie 1926.

Paris	Cerute:	8.30
Berlin	Oferite:	58.85

Londra	1200.—
New-York	246.25
Italia	9.94
Elveția	47.60
Viena	34.80
Praga	7.31
Budapesta	—

Valute:

	Cerute	Oferite
Napoleon	900.—	—
Elvețieni	47.—	—
Mărci	58.—	—
Leva	172.—	—
Lire otomane	120.—	—
Sterline	1190.—	—
Francezi	8.50	—
Italieni	9.85	—
Drachme	2.85	—
Dinari	4.29	—
Dolari	245.1/2	—
Marca poloneză	—30	—
Coroane austriacă	34.1/2	—
maghiară	34.1/2	—
cehoslovac.	7.20	—

INFORMAȚIUN

Un dar al orașului Roma pentru orașul Timișoara. — În zilele de 23 și 24 Aprilie, vor avea loc la Timișoara mari serbări cu ocazia înangurării monumentului Lupoaiței dăruit de orașul Roma, orașului Timișoara. La serbări vor participa 70 de reprezentanți ai Fasciilor italiene din România.

Reprezentanții F.I. li s'a acordat transportul gratuit pe C. F. R.

Inspector general al inv. primar. — Dl inspector școlar Gh. Tulbure, dela Oradea-Mare, a fost delegat de minister inspector general al învățământului primar din Transilvania, având și atribuția de consilier tehnic al ministerului.

Dela Primărie

Știrea larsată de ziarele minoritare din localitate, că încurând se va reduce numărul funcționarilor dela Primăria locală, a fost desmințită de către d-nul dr. Ioan Robu primarul Aradului, unui reporter al nostru declarându-i.

„Știrile alarmante, publicate în ziarele maghiare din localitate, asupra concedierii în masă a funcționarilor dela Primărie, sunt de domeniul fanteziei.

Nu ne-am gândit nici un moment, serios la traducerea în frapt a propunerii făcute de un d-n membru în consiliu, care crede că ar fi bine ca să reducem numărul funcționarilor în bunățând în schimb salariile celor rămași în serviciu.

Vom căuta să găsim mijloacele necesare pentru a veni în ajutorul slujbașilor dela Primărie, dar nu în felul cum s'a scris în ziarele minoritare.”

Decorat

Dlui Jean Decamp, profesor la liceul „Moise Nicoară” și membru al misiunii franceze, i s'a conferit medalia Răspata Muncii cl. I. pentru învățământ.

Ultima oră

Serviciul nostru telegrafic și telefonic
Declarațiile făcute ziaristilor străini de d. ministru de externe

București. D. Mitilneu, ministrul afacerilor străine, a primit aseară pe reprezentanții preselor străine, cărora le-a declarat, că va continua politica externă inaugurată de predecesorul său, d. Duce și bazată pe ideea menținerii păcii și a respectării tratatelor existente. Dl ministru Mitilneu și-a exprimat satisfacția că România a reînnoit alianța cu Polonia și a declarat, că la apropiata conferință a Micii Antante, ce va avea loc la Bleed se vor reînnoi și tractatele de alianță cu Cehoslovacia și Jugoslavia. Deasemeni, ministru a mai spus: că crede, că aceste tratate nu vor suferi vre-o modificare, deoarece nici unul dintre statele, cari formează Mica Antantă nu și-a manifestat vre-o dorință în direcția aceasta. La întrebarea: în ce stadiu se află tratativele cu

Bisericești

În a treia zi de Paști, cu ocazia ieșirii cu Litia afara, la hotarul comunei Pecica, au luat parte peste 5000 credincioși, cari au ascultat cu mulă evlavie sfânta slujbă oficială de S. S. Părințele Ioan Popescu și S. S. Părințele dr. Ioan Felea, — când s'a sfinit apa și s'au înălțat rugăciuni pentru îmbelșugarea roadelor pământului.

Nu putem s'avem decât cuvinte de laudă pentru cei doi preoți, cari, prin desele predicii ținute la biserică și în toate ocaziunile ivite căutând s'apropie cât mai mult norodul de Casa lui Dumnezeu, au intrat așa de mult în sufletul multimei, de au la slujbele lor atât popor întotdeauna. Cinstelor, că au făcut dovada că și înțeleg misiunea și știu să și facă datoria și înaintea lui Dumnezeu și pentru binele neamului.

Dacă în fiecare comună și-ar face preotul datoria sa-ce departe ar ajunge nația noastră...

Biblioteca creștinului ortodox român este noua publicație aleasă de educație religioasă ce apare în editura librăriei Ducezane din Arad, sub patronajul P. S. S. Episcopului Grigorie Gh. Comșa. Până în prezent, au apărut 12 numere în condiții excelente.

Politice

Măine, Duminică dimineața, partidul maghiar, secția Arad va ține întrunire în sala teatrului de vară în vederea constituirii definitive a partidului: alegerea comitetului de conducere și a unui președinte.

Până în prezent, secția locală a partidului maghiar era condusă de un directorat de 4 membrii, numiți de centrul din Cluj iar nu aleși de masa membrilor.

Teatrate

Aflăm cu multă bucurie că distinsul scriitor Cezar Petrescu a fost numit director al Teatrului Național din Capitală.

Grupa Teatrului Național din Capitală în frunte cu maestrul Ion Livescu va reprezenta Miercuri 21 Aprilie ora 9 seara, Secretarul general dela interne, comedie în 3 acte localizată de P. Gusti.

St. Sinod nu și schimbă hotărârea asupra calendarului

București. În ședința de ieri, Sfântul Sinod a hotărât: că și menține nestramutată hotărârea anterioară, prin care s'a decis ținerea sărbătorilor după calendarul cel nou, și nu permite nici o abatere dela această hotărâre. S'a dat mandat P. S. S. Episcopului Vasarion de Hotin să aducă la cunoștința populației din Basarabia hotărârea Sfântului Sinod.

O nouă hotărâre a Senatului Universitar

București. Senatul universitar s'a întrunit ieri sub președinția dlui rector Pangrați. S'a constatat, că cea mai mare parte a studenților s'au reînscris la cursuri. Universitatea se va deschide la 19 ert. Termenul de înscriere s'a prelungit cu încă 10 zile. Studenții, cari nu se vor înscrie nici în acest termen, își vor pierde dreptul de a depune examenele pe anul în curs. Căminurile se vor redeschide deodată cu începerea cursurilor. Privitor a suspendarea pedepșelor stabilite cu ocazia grevei, Senatul va decide mai târziu.

Banchet în onoarea de egaltului Ligii Naționale

București. Institutul sociologic a oferit un banchet în onoarea dlui dr. Zimmerman, comisar al Ligii Naționale. Au asistat dnii ministrii Mitilneu și Trancu Iași precum și un mare număr de intelectuali. Dl Zimmerman va vizita mâine sondele din Valea Prahovei.

Manifestații studențești în Capitală

București. Aseară, un grup de studenți a manifestat în fața redacției ziarului „Epoca” în urma apariției unui articol la adresa I. P. S. S. Patriarhului Miron Cristea pentru care de altfel „Epoca” a fost contescată.

Studenții au pătruns în redacția ziarului, vroid să afle numele autorului articolului și primind răspunsul, că întreaga redacție se solidarizează cu autorul articolului, studenții au spart toate geamurile redacției. De aici grupul de studenți a pornit spre reședința Patriarhului, unde au fost întâmpinați de un cordon de jandarmi, care le-a tăiat drumul. Atunci studenții s'au îndreptat spre localul Liga Apărării Naționale Creștine, de unde după ce au manifestat câteva minute, s'au împrăștiat în liniște.

Noul secretar general al Culișilor și Arteleor

Distinsul scriitor și ziarist d. Nichifor Crainic, noul secretar general al ministerului de cult și arte a depus alături de amiază cuvenitul jurământ, de față fiind d. ministru V. Goldiș și Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului.

Aprovizionarea Basarebiilor Ardealului cu cereale

Guvernul a autorizat ministrul muncii de a contracta prin Centrala Bancilor populare un nou împrumut de 80 milioane lei, Casa de Depuneri pentru provizionarea cu cereale și să măgăla a agriculturii din regiunile ce au josi bănuite de secetă din Ardeal și Basarabia.